T083 TKL 1 (23) 1509 Luận Đại Trí Độ 4.Giải Thích Bà Già Bà

Tạng Luận (Linh Sơn Pháp Bảo)

4-GIAÛI THÍCH BAØ-GIAØ-BAØ KINH: Baø-giaø-baø (Bhaøgavat) Luaän: Sao goïi laø Baø-giaø-baø? Baø giaø (Bhaøga) laø ñöùc; Baø (vat) laø coù. Vaäy Baø-giaø-baø laø "Coù ñöùc". Laïi nöõa, Baø-giaø laø phaân bieät, Baø laø kheùo. Phaân bieät kheùo leùo töôùng chung töôùng rieâng cuûa caùc phaùp, neân goïi laø Baø-giaø-baø. Laïi nöõa, Baø-giaø laø thanh danh; Baø laø coù. Vaäy Baø-giaø-baø laø coù thanh danh. Thanh danh khoâng ai coù nhö Phaät. Chuyeån luaân Thaùnh vöông, Ñeá-thích, Phaïm-thieân, Hoä-theá, khoâng coù ai baèng Phaät huoáng nhöõng ngöôøi phaøm khaùc. Vì sao? Vì Chuyeån luaân Thaùnh vöông coøn dính maéc vôùi kieát söû, maø Ñöùc Phaät thì ñaõ xa lìa kieát söû. Chuyeån luaân Thaùnh vöông coøn chìm trong buøn sanh giaø beänh cheát; Phaät ñaõ qua khoûi. Chuyeån luaân Thaùnh vöông coøn laøm toâi tôù cho aân aùi; Phaät ñaõ xa lìa vónh vieãn. Chuyeån luaân Thaùnh vöông coøn ôû trong caùnh ñoàng tai hoaïn cuûa theá gian, Phaät ñaõ xa lìa. Chuyeån luaân Thaùnh vöông coøn ôû trong choã voâ minh ñeâm toái, Phaät thì ôû trong choã saùng suoát nhaát. Chuyeån luaân Thaùnh vöông cuøng laém laø thoáng laõnh boán chaâu thieân haï, Phaät thì thoáng laõnh caû voâ löôïng theá giôùi. Chuyeån luaân Thaùnh vöông thì tieàn cuûa töï taïi, Phaät thì taâm töôûng töï taïi. Chuyeån luaân Thaùnh vöông coøn tham caàu caùi vui coõi Trôøi, coøn Phaät cho ñeán caùi vui cuûa coõi Trôøi Höõu ñænh cuõng khoâng tham ñaém. Chuyeån luaân Thaùnh vöông theo ngöôøi khaùc caàu vui, Phaät trong taâm töï vui. Vì nhaân duyeân aáy, Phaät hôn Chuyeån luaân Thaùnh vöông. Caùc haøng Ñeá- thích, Phaïm-thieân, Hoä-theá cuõng laïi nhö vaäy, chæ hôn Chuyeån luaân Thaùnh vöông chuùt ít. Laïi nöõa, Baø-giaø laø phaù; Baø laø naêng. Vì laø ngöôøi naêng phaù daâm, noä, si neân xöng laø Baø-giaø-baø. Hoûi: Nhö A-la-haùn, Bích-chi Phaät cuõng phaù daâm, noä, si, vôùi Phaät khaùc gì? Ñaùp: A-la-haùn, Bích-Chi Phaät, tuy phaù ba ñoäc nhöng khoâng saïch heát khí phaàn. Ví nhö höông ôû trong ñoà ñöïng, höông tuy laáy ñi maø hôi vaãn coøn, laïi nhö löûa ñoát caây, coû, cuûi, khoùi bay maø than vaãn coøn, vì söùc löûa yeáu. Phaät döùt haún ba ñoäc khoâng coøn thöøa. Ví nhö luùc kieáp taän, löûa

ñoát nuùi Tu-di, taát caû ñaát ñai tieâu heát, khoùi khoâng, than khoâng. Nhö Xaù-lôïi-phaát coøn taäp khí saân nhueá, Nan-Ñaø coøn taäp khí daâm duïc, Taát-laêng Giaø-baø-ta coøn taäp khí kieâu maïn. Ví nhö ngöôøi bò xieàng chaân môùi ñöôïc thaû ra ñi khoâng vöõng. Baáy giôø, Phaät töø Thieàn ñònh daäy ñi kinh haønh, La-haàu-la ñi theo, Phaät hoûi La-haàu-la vì sao gaày oám? La-haàu-la thöa keä: Neáu ngöôøi aên daàu thì coù söùc, Neáu uoáng söõa töôi thì saéc toát, Neáu aên meø, rau, khoâng saéc, löïc, Ñaïi Ñöùc Theá Toân töï neân bieát Phaät hoûi La-haàu-la: "Trong chuùng naøy ai laø Thöôïng toïa?". La-haàu- la thöa: "Hoøa thöôïng Xaù-lôïi-phaát". Phaät noùi: "Xaù-lôïi-phaát aên ñoà baát tònh". Baáy giôø, Xaù-lôïi-phaát nghe noùi laïi lôøi aáy, töùc thì möûa ñoà aên, vaø töï theà: "Töø nay khoâng coøn nhaän lôøi ngöôøi thænh". Khi aáy Vua Ba-tö-naëc, Tröôûng giaû Tu-ñaït-ña v.v...ñeán choã Xaù-lôïi- phaát vaø

noùi vôùi Xaù-lôïi-phaát: “Phaät khoâng vì voâ söï maø nhaän lôøi ngöôøi thænh, Ñaïi ñöùc Xaù-lôïi-phaát cuõng khoâng nhaän lôøi thænh, thì keû cö só aùo traéng chuùng toâi laøm sao coù ñöôïc loøng tin lôùn lao thanh tònh”. Xaù-lôïi-phaát noùi: “Phaät, Ñaïi sö cuûa chuùng toâi noùi: Xaù-lôïi-phaát aên ñoà baát tònh, nay khoâng ñöôïc nhaän lôøi ngöôøi thænh”. Luùc aáy vua Ba-tö-naëc v.v...ñi ñeán choã Phaät, baïch Phaät: “Phaät khoâng thöôøng nhaän lôøi ngöôøi thænh, Toân giaû Xaù-lôïi-phaát cuõng khoâng nhaän lôøi thænh, thì chuùng con laøm sao coù ñöôïc loøng tin lôùn? Mong Phaät saéc Toân giaû Xaù-lôïi-phaát trôûû laïi nhaän lôøi ngöôøi thænh”. Phaät noùi: “Thaày aáy taâm cöùng coûi, khoâng theå lay chuyeån”. Baáy giôø, Phaät daãn Nhaân duyeân Baûn sanh: “Xöa coù moät Quoác vöông bò raén ñoäc caén, vua saép cheát, goïi caùc löông y khieán trò ñoäc raén. Baáy giôø caùc löông y noùi: “Phaûi laøm cho raén huùt laïi ñoäc khí môùi heát ñöôïc”. Khi aáy caùc löông y ñeàu ñoïc chuù thuaät, con raén ñaõ caén vua lieàn ñeán choã vua, caùc löông y chaát cuûi vaø ñoát löûa leân, baûo con raén: “Ngöôi phaûi huùt laïi chaát ñoäc cuûa ngöôi, neáu khoâng thì seõ phaûi nhaûy vaøo löûa”. Raén ñoäc suy nghó: “Ta ñaõ nhaû chaát ñoäc, laøm sao huùt laïi, thaø phaûi chòu cheát!” Tö duy ñònh taâm, lieàn nhaûy vaøo löûa. Raén ñoäc luùc aáy chính laø Xaù-lôïi- phaát, ñôøi ñôøi taâm cöùng coûi khoâng theå lay ñoäng. Laïi nöõa, Tröôûng laõo Taát-laêng Giaø-baø-ta thöôøng bò ñau maét. OÂng aáy khi ñi khaát thöïc thöôøng ñi ngang qua soâng Haèng. Khi ñeán beân doøng soâng, oâng gaûy moùng tay maø noùi: “Tieåu tyø, döøng laïi ñöøng cho nöôùc chaûy”. Nöôùc lieàn reõ laøm hai, oâng aáy qua ñöôïc, roài ñi khaát thöïc. Thaàn soâng Haèng ñeán

choã Phaät, baïch Phaät: “Ñeä töû cuûa Phaät laø Taát-laêng Giaø-baø-ta thöôøng maéng toâi: “Tieåu tyø, döøng laïi, ñöøng cho nöôùc chaûy”. Phaät baûo Taát-laêng Giaø-baø- ta saùm hoái thaàn soâng Haèng. Taát-laêng Giaø-baø-ta töùc thì chaáp tay maø noùi vôùi thaàn soâng Haèng: “Tieåu tyø chôù giaän, nay ta taï loãi nhaø ngöôi”. Khi aáy ñaïi chuùng cöôøi noùi: “Taïi sao taï loãi maø laïi maéng nöõa?” Phaät noùi vôùi Thaàn soâng Haèng: “OÂng thaáy Taát-laêng Giaø-baø-ta chaáp tay taï loãi chaêng? Taï loãi laø khoâng coù loøng kieâu maïn maø laïi noùi lôøi aáy, neân bieát khoâng phaûi laø aùc. Chaúng qua oâng aáy naêm traêm ñôøi laïi ñaây, thöôøng sanh trong nhaø Baø-la- moân, thöôøng töï kieâu, cho mình cao quyù, khinh reû ngöôøi khaùc, taäp khí xöa nay nhö vaäy, neân mieäng noùi maø taâm khoâng kieâu maïn”. Nhö vaäy, caùc A-la-haùn tuy döùt kieát söû maø coøn coù taäp khí taøn dö, coøn nhö chö Phaät Theá Toân, hoaëc coù ngöôøi laáy dao caét moät caùnh tay, hoaëc coù ngöôøi laáy höông Chieân-ñaøn xoa moät caùnh tay, cuõng nhö con maét beân phaûi vaø con maét beân traùi, taâm Ngaøi khoâng thöông gheùt; vì Ngaøi vónh vieãn khoâng coøn taäp khí taøn dö. Con gaùi Baø-la-moân teân laø Chieân-xaø (Cinca) ñoän caùi baùt giaû mang baàu ñeán maéng Phaät ngay ôû giöõa ñaïi chuùng raèng: “OÂng laøm cho toâi coù thai sao khoâng chòu lo côm aùo cho toâi. OÂng laø ngöôøi khoâng bieát xaáu, meâ hoaëc thieân haï”. Baáy giôø naêm traêm thaày Baø-la-moân giô tay maø xöôùng leân: “Phaûi, phaûi, chuùng ta bieát vieäc aáy”. Luùc aáy Phaät khoâng ñoåi saéc, cuõng khoâng theïn thuøng. Vieäc aáy töùc thôøi bò loät traàn ra, ñaát lieàn ñoäng maïnh, chö Thieân cuùng döôøng, raûi caùc danh hoa, taùn thaùn ñöùc cuûa

Phaät, Phaät cuõng khoâng coù saéc möøng. Laïi nöõa, Phaät phaûi aên thoùc cuûa ngöïa maø cuõng khoâng buoàn böïc. Thieân vöông daâng ñoà aên ñuû caû traêm vò, Phaät cuõng khoâng laáy laøm möøng, nhaát taâm khoâng hai. Nhö theá ñoù, ñuû caùc thöù aåm thöïc, y phuïc, ngoïa cuï, khen, cheâ, khinh bæ, cung kính, taâm Ngaøi vaãn khoâng ñoåi khaùc, cuõng nhö vaøng thaät duø ñoát, reøn, ñaäp, maøi vaãn khoâng theâm bôùt. Vì vaäy, cho neân, A-la-haùn tuy ñoaïn kieát söû, ñaéc ñaïo, nhöng vaãn coøn taøn khí, khoâng ñöôïc goïi laø Baø-giaø-baø. Hoûi: "Baø-giaø-baø chæ coù moät danh hieäu aáy hay coøn coù danh hieäu khaùc?". Ñaùp: Coâng ñöùc cuûa Phaät voâ löôïng, danh hieäu cuõng voâ löôïng. Danh hieäu aáy (Baø-giaø-baø) ñöôïc duøng hôn caû laø do nhieàu ngöôøi bieát ñeán. Laïi coù danh hieäu khaùc nhö Ña-ñaø A-giaø-ñaø (Tathaøgata). Sao goïi Ña-ñaø A-giaø-ñaø (Tathaøgata- Nhö Lai)? Nhö phaùp töôùng maø hieåu, nhö phaùp töôùng maø giaûng thuyeát, nhö Chö Phaät theo con ñöôøng an oån maø ñi

ñeán, Phaät cuõng nhö vaäy ñi ñeán, laïi khoâng coøn ñi ñeán trong ñôøi sau cho neân goïi laø Ña-ñaø A-giaø-ñaø. Laïi coù danh hieäu A-la-ha (Arhat). Sao goïi laø A-la-ha? A-la laø giaëc; Ha laø gieát. A-la-ha goïi laø gieát giaëc, nhö keä noùi: Phaät laáy nhaãn laøm aùo ñoàng, Laáy tinh taán laøm giaùp saét, Laáy trì giôùi laøm ngöïa hay, Laáy thieàn ñònh laøm cung toát, Laáy trí tueä laøm teân nhoïn, Ngoaøi thì phaù quaân ma vöông, Trong thì dieät giaëc phieàn naõo, AÁy goïi laø A-la-ha. Laïi nöõa, A laø chaúng; La-ha laø sanh. A-la-ha laø chaúng sanh. Haït gioáng Phaät taâm khoâng sanh trong thöûa ruoäng ñôøi sau; vì voû traáu voâ minh ñaõ loät roài. Laïi nöõa, A-la-ha laø öùng thoï cuùng döôøng. Phaät ñaõ tröø heát kieát söû, ñöôïc Nhaát thieát trí tueä, xöùng ñaùng laõnh thoï söï cuùng döôøng cuûa heát thaûy Trôøi ñaát chuùng sanh, vì theá, Phaät cuõng goïi laø A-la-ha. Laïi coù danh hieäu Tam-mieäu Tam-Phaät-ñaø (Samyaksam-Buddha). Taïi sao goïi laø Tam-mieäu Tam-Phaät-ñaø? Tam-mieäu laø Chaùnh, Tam laø bieán, Phaät-ñaø laø tri. Tam-mieäu Tam Phaät-ñaø laø Chaùnh bieán tri ñoái vôùi heát thaûy phaùp. Hoûi: Theá naøo goïi laø Chaùnh bieán tri? Ñaùp: Bieát khoå ñuùng nhö töôùng khoå, Bieát taäp ñuùng nhö töôùng taäp. Bieát dieät ñuùng nhö töôùng dieät, Bieát ñaïo ñuùng nhö töôùng ñaïo. Ñoù goïi laø Tam-mieäu Tam Phaät-ñaø. Laïi nöõa, bieát töôùng chôn thaät cuûa taát caû Phaùp laø baát hoaïi, baát taêng baát giaûm. Taïi sao goïi laø töôùng baát hoaïi? Con ñöôøng taâm töôûng noùi naêng ñeàu ñoaïn dieät, vöôït hôn caùc phaùp, nhö töôùng Nieát-baøn baát ñoäng. Vì vaäy goïi laø Tam-mieäu Tam Phaät-ñaø. Laïi nöõa, heát thaûy danh töï cuûa möôøi phöông theá giôùi, cuûa chuùng sanh trong luïc ñaïo, nhaân duyeân ñôøi tröôùc vaø choã thaùc sanh trong vò lai cuûa chuùng sanh, heát thaûy taâm töôûng cuûa möôøi phöông chuùng sanh, caùc kieát söû, caùc thieän caên, caùc ñaïo xuaát ly, heát thaûy caùc phaùp nhö vaäy ñeàu bieát.

AÁy goïi laø Tam-mieäu Tam Phaät-ñaø. Laïi coù danh hieäu Beä-ña Giaù-la-na Tam-ban-na (Vidya- Carana- sampana). Tieáng Taàn dòch laø Minh haïnh tuùc. Sao goïi laø Minh haïnh tuùc? Tuùc maïng, Thieân nhaõn vaø Laäu taän goïi laø Tam Minh. Hoûi: Thaàn thoâng vaø Minh khaùc nhau nhö theá naøo? Ñaùp: Bieát thaúng vieäc Tuùc maïng trong quaù khöù goïi laø Thoâng; bieát haïnh nghieäp nhaân duyeân trong

quaù khöù goïi laø Minh; bieát thaúng cheát choã naøy sanh choã kia goïi laø Thoâng; bieát haïnh nghieäp nhaân duyeân taäp hôïp khoâng maát goïi laø Minh. Döùt haún heát kieát söû maø khoâng bieát coøn sanh laïi hay khoâng sanh goïi laø Thoâng. Neáu bieát laäu hoaëc döùt heát khoâng coøn sanh laïi goïi laø Minh. Ba Minh naøy laø sôû chöùng cuûa Ñaïi A-la-haùn, Ñaïi Bích Chi Phaät. Hoûi: Neáu nhö vaäy, A-la-haùn vaø Bích Chi coù khaùc gì vôùi Phaät? Ñaùp: Caùc vò aáy tuy ñöôïc Tam minh, maø Minh khoâng ñaày ñuû, coøn Phaät ñaày ñuû heát thaûy, neân khaùc. Hoûi: Sao laø khoâng ñaày ñuû vaø sao laø ñaày ñuû? Ñaùp: Trí tuùc maïng cuûa A-la-haùn vaø Bích Chi Phaät bieát thaân mình vaø thaân ngöôøi khaùc cuõng khoâng theå ñuû. Coù vò A-la-haùn bieát moät ñôøi, hoaëc hai ñôøi, ba ñôøi, möôøi, traêm, ngaøn, vaïn kieáp, cho ñeán taùm vaïn kieáp, xa hôn thì khoâng coøn bieát ñöôïc nöõa, theá neân khoâng ñaày ñuû; Thieân nhaõn minh bieát veà ñôøi vò lai cuõng nhö vaäy. Phaät ngay trong moät nieäm khi sanh, truï, dieät, khi caùc kieát söû phaân sanh, khi sanh nhö vaäy, khi truï nhö vaäy, khi dieät nhö vaäy, caùc kieát söû do khoå phaùp nhaãn vaø khoå phaùp trí ñoaïn dieät, ñeàu bieát roõ, bieát caùc kieát söû ñaõ ñöôïc giaûi thoaùt nhö vaäy, ñöôïc giaûi thoaùt veà bao nhieâu phaùp höõu vi, ñöôïc giaûi thoaùt veà bao nhieâu phaùp voâ vi, cho ñeán ñaïo tyû nhaãn (ñaïo loaïi nhaãn) trong möôøi laêm taâm thuoäc kieán ñeá ñaïo (kieán ñaïo vò) thì haøng Thanh vaên vaø Bích chi Phaät khoâng theå giaùc tri, vì thôøi gian quaù mau ñoái vôùi hoï; bieát nhaân duyeân, laäu taän cuûa chuùng sanh quaù khöù nhö theá, bieát vò lai, hieän taïi cuõng theá, neân goïi Phaät laø Minh haïnh tuùc. Haønh laø thaân nghieäp, khaåu nghieäp. Nhöng chæ coù thaân nghieäp, khaåu nghieäp cuûa Phaät laø hoaøn toaøn; coøn ngöôøi khaùc ñeàu coøn coù sai quaáy, nhö theá goïi laø Minh haïnh tuùc. Laïi coù danh hieäu Tu-giaø-ña (sugata-Thieän Theä). Tu (Su) Taàn dòch laø kheùo; Giaø-ña (gata) hoaëc noùi laø ñi, hoaëc laø thuyeát. AÁy laø kheùo ñi, kheùo thuyeát. Kheùo ñi qua laø ñi trong caùc Tam-ma-ñeà saâu xa vaø voâ löôïng ñaïi trí tueä, nhö keä noùi: Phaät laáy Nhaát thieát trí laøm xe,

Ñi ñöôøng Baùt Chaùnh vaøo Nieát-baøn. Vì vaäy goïi laø kheùo ñi (Tu-giaø-ña) Kheùo thuyeát laø nhö thaät töôùng caùc phaùp maø thuyeát, khoâng vì öa ñaém phaùp maø thuyeát, quaùn saùt trí tueä löïc cuûa ñeä töû: Ngöôøi aáy duø ñem taát caû phöông tieän thaàn thoâng trí löïc maø hoùa cuõng khoâng ñoä ñöôïc; coøn ngöôøi aáy ñoä ñöôïc, ngöôøi aáy mau, ngöôøi aáy chaäm, ngöôøi aáy neân ôû choã aáy ñoä, ngöôøi aáy neân thuyeát veà boá thí, hoaëc thuyeát veà trì giôùi, hoaëc thuyeát veà Nieát-baøn; ngöôøi aáy neân thuyeát veà Naêm uaån (nguõ chuùng), Möôøi hai Nhaân duyeân, caùc phaùp Töù ñeá thì coù theå ñöa hoï vaøo ñaïo. Bieát caùc loaïi trí löïc cuûa ñeä töû nhö vaäy maø vì hoï thuyeát phaùp; aáy goïi laø kheùo thuyeát. Laïi coù danh hieäu Loâ-ca-bò (Lokavid – Theá gian giaûi). Loâ-ca (Loka), Taàn dòch laø theá gian; Bò (vid) dòch laø Tri. Loâ-ca-bò laø Tri Theá Gian. Hoûi: Theá naøo laø Tri theá gian? Ñaùp: Bieát hai thöù theá gian: Moät laø chuùng sanh, hai laø phi chuùng sanh. Vaø ñuùng nhö thaät töôùng bieát theá gian, nhaân cuûa theá gian, söï dieät taän cuûa theá gian, ñaïo xuaát ly theá gian. Laïi nöõa, bieát theá gian khoâng phaûi nhö theá tuïc bieát, cuõng khoâng nhö ngoaïi ñaïo bieát. Bieát theá gian vì voâ thöôøng neân

khoå, vì khoå neân voâ ngaõ. Laïi nöõa, bieát theá gian phi höõu thöôøng, phi voâ thöôøng, phi höõu bieân, phi voâ bieân, phi khöù, phi baát khöù, cuõng khoâng ñaém tröôùc nhöõng töôùng nhö vaäy, töôùng thanh tònh, thöôøng, baát hoaïi, nhö hö khoâng, aáy goïi laø Bieát theá gian. Laïi coù danh hieäu laø A-naäu-ña-la (Anutara). Taàn dòch laø Voâ thöôïng. Hoûi: Theá naøo laø Voâ thöôïng? Ñaùp: Phaùp Nieát-baøn laø Voâ thöôïng, Phaät töï bieát Nieát-baøn aáy, khoâng phaûi nghe töø ngöôøi khaùc, cuõng daét daãn chuùng sanh khieán ñi ñeán Nieát- baøn. Nhö trong caùc Phaùp, Nieát-baøn laø Voâ thöôïng, thôøi trong chuùng sanh, Phaät cuõng voâ thöôïng. Laïi nöõa, coâng ñöùc trì giôùi, thieàn ñònh, trí tueä, giaùo hoùa chuùng sanh, heát thaûy khoâng coù ai baèng, huoáng laø hôn ñöôïc, cho neân goïi laø Voâ thöôïng. Laïi nöõa, A laø khoâng; Naäu-ña-la laø traû lôøi. Heát thaûy phaùp ngoaïi ñaïo coù theå traû lôøi, coù theå phaù huûy, vì noù khoâng phaûi thaät, khoâng phaûi thanh tònh. Coøn Phaät phaùp khoâng theå traû lôøi, khoâng theå phaù huûy; vì noù ra ngoaøi con ñöôøng noùi naêng, cuõng laø thaät, laø thanh tònh. Do ñoù neân goïi laø khoâng traû lôøi. Laïi coù danh hieäu laø Phuù-laâu-sa Ñaøm-mieäu Baø-la-ñeà (Purasada- mysaørathi). Phuù-laâu-sa, Taàn dòch laø Tröôïng phu; Ñaøm-mieäu dòch laø coù

theå giaùo hoùa, Baø-la-ñeà dòch laø Ñieàu ngöï sö. AÁy goïi laø Ñaáng Thaày Ñieàu ngöï cuûa nhöõng ngöôøi coù theå giaùo hoùa (Ñieàu ngöï tröôïng phu). Phaät ñem ñaïi töø ñaïi trí, coù khi noùi lôøi eâm dòu, coù khi noùi lôøi khaéc khoå, coù khi noùi lôøi chi li, laáy ñoù ñieàu phuïc cheá ngöï khieán khoâng maát Chaùnh ñaïo, nhö keä noùi: Phaät phaùp laø xe, ñeä töû ngöïa, Baûo chuû thaät phaùp, Ñieàu ngöï Phaät, Neáu ngöïa vöôït ra ngoaøi loái chaùnh, Thì seõ söûa trò khieán ñieàu phuïc. Neáu nhoû khoâng ñieàu, phaùp nheï trò, Kheùo leùo thaønh laäp laøm thöôïng ñaïo, Neáu khoâng trò ñöôïc thì vöùt boû, Do vaäy Ñieàu Ngöï laø Voâ thöôïng. Laïi nöõa, Ñieàu Ngöï Sö coù naêm thöù: 1- Tröôùc heát laø phaùp söûa trò cuûa cha meï, anh chò, baø con. 2- Thöù ñeán laø pheùp cuûa quan. 3- Döôùi heát laø pheùp cuûa Thaày. Ñoù laø ba thöù söûa trò trong thôøi hieän taïi. 4- Ñôøi sau thì coù Dieâm la vöông trò. 5- Phaät thì daïy söï lôïi ích an laïc cho ñôøi naøy, ñôøi sau vaø Nieát-baøn. Theá neân goïi laø Ñieàu Ngöï Sö. Boán phaùp xöû trò ngöôøi treân kia khoâng bao laâu taát huûy hoaïi, khoâng theå thöôøng coù keát quaû thaät söï. Phaät thaønh ñaït cho ngöôøi vôùi ba thöù ñaïo, thöôøng theo ñaïo, khoâng boû. Nhö löûa khoâng boû töï töôùng cuûa noù cho ñeán khi taét. Phaät laøm cho ngöôøi ñöôïc thieän phaùp cuõng vaäy, ñeán cheát khoâng boû; vì vaäy cho neân Phaät coù hieäu laø Ñieàu Ngöï Tröôïng Phu. Hoûi: Ñoái vôùi nöõ nhaân Phaät cuõng giaùo hoùa cho ñöôïc ñaïo, sao chæ noùi Tröôïng Phu (nam giôùi)? Ñaùp: Vì ngöôøi nam laø toân quyù, ngöôøi nöõ thì thaáp heøn; vì ngöôøi nöõ theo ngöôøi nam. Vaø vì ngöôøi nam laø chuû söï nghieäp. Laïi nöõa, ngöôøi nöõ coù ñieàu chöôùng ngaïi laø khoâng ñöôïc laøm Chuyeån luaân Thaùnh vöông, Ñeá Thích thieân vöông, Ma thieân vöông, Phaïm thieân vöông vaø Phaät phaùp vöông; vì vaäy neân Phaät khoâng noùi. Laïi nöõa, neáu noùi Phaät laø Ñaáng Ñieàu Ngöï Sö cuûa nöõ nhaân thì khoâng toân troïng, neáu noùi cuûa Tröôïng phu thì goàm heát taát caû. Cuõng nhö vua ñeán thì khoâng ñeán moät mình, chaén chaén coù ngöôøi tuøy tuøng. Nhö vaäy, noùi tröôïng phu goàm heát caû ngöôøi hai caên, khoâng caên

vaø nöõ nhaân trong ñoù; vì vaäy, neân noùi laø tröôïng phu. Bôûi nhaân duyeân aáy neân Phaät laø Ñieàu Ngöï Tröôïng Phu. Laïi coù danh hieäu Xaù-ña Ñeà-baø Ma-naäu-xaù-naãm (Saøtaødevamanu- sanaøm). Xaù-ña (Saøstaø) laø Giaùo sö, Ñeà-baø laø Thieân (trôøi), Ma-naäu-xaù-

naãm (Manusyanam) laø Nhaân (ngöôøi). AÁy laø Thieân Nhaân sö. Sao goïi laø Thieân Nhaân sö? Phaät daïy vieäc aáy neân laøm, vieäc aáy khoâng neân laøm, vieäc aáy thieän, vieäc aáy baát thieän, vaø chuùng sanh theo lôøi daïy maø laøm, khoâng boû ñaïo phaùp, ñöôïc quaû baùo laø giaûi thoaùt phieàn naõo. AÁy goïi laø Thieân Nhaân sö. Hoûi: Phaät coù theå hoùa ñoä Roàng, Quyû, thaàn vaø caùc chuùng sanh trong caùc ñaïo, sao chæ noùi laø Thieân Nhaân sö? Ñaùp: Ñoä caùc loaøi khaùc thì ít, ñoä haøng Thieân nhaân thì nhieàu. Ví nhö ngöôøi da traéng, coù noát ruoài ñen maø khoâng goïi ngöôøi da ñen, vì ñen ít. Laïi nöõa, trong caùc loaøi, loaøi ngöôøi kieát söû moûng, taâm nhaøm chaùn deã sanh, trong loaøi trôøi trí tueä lanh lôïi, vì vaäy hai nôi aáy deã ñaéc ñaïo; coøn trong caùc loaøi khaùc khoâng ñöôïc nhö theá. Laïi nöõa, noùi Thieân laø goàm luoân caùc loaøi ôû treân Trôøi, noùi nhaân laø goàm luoân caùc loaøi sanh soáng ôû quaû ñaát. Vì sao? Vì treân Trôøi thì Trôøi lôùn hôn caû, treân quaû ñaát thì ngöôøi lôùn hôn caû. Do ñoù noùi Thieân laø goàm heát loaøi treân Trôøi, noùi nhaân laø goàm heát loaøi treân ñaát. Laïi nöõa, trong loaøi ngöôøi coù ñöôïc thoï giôùi luaät nghi, kieán ñeá ñaïo (kieán ñaïo), tö duy ñaïo (tu ñaïo) vaø caùc ñaïo quaû. Hoaëc coù ngöôøi noùi, trong caùc loaøi khaùc khoâng coù ñöôïc, hoaëc coù ngöôøi noùi coù ñöôïc nhieàu ít ; coøn trong haøng Thieân nhaân thì deã ñöôïc, nhieàu ngöôøi ñöôïc. Do vaäy, goïi Phaät laø Thieân nhaân sö. Laïi nöõa, ôû trong loaøi ngöôøi taïo nhaân vui nhieàu, ôû trong loaøi Trôøi höôûng quaû baùo vui nhieàu. Thieän phaùp laø nhaân vui, vui laø quaû baùo cuûa thieän phaùp. Trong caùc loaøi khaùc, nhaân vaø baùo vui ñeàu ít. Do vaäy, Phaät laø Thieân nhaân sö. Laïi coù danh hieäu Phaät-ñaø (Buddha). Taàn dòch laø Tri giaû. Bieát nhöõng phaùp gì? Bieát quaù khöù, vò lai, hieän taïi, thuoäc chuùng sanh, khoâng thuoäc chuùng sanh, höõu thöôøng, voâ thöôøng. Heát thaûy caùc phaùp, taïi döôùi coäi Boà ñeà, giaùc tri roõ raøng, cho neân goïi laø Phaät-ñaø. Hoûi: Ngöôøi khaùc cuõng bieát ñöôïc heát thaûy caùc phaùp, nhö Trôøi Ma- heâ-thuû-la (Maheùsvara), Taàn dòch laø Ñaïi Töï taïi, coù taùm tay, ba maét, côõi Boø traéng. Nhö trôøi Vó-nöõu (Visnu), Taàn dòch laø Bieán vaên, coù boán tay, caàm Tuø-vaø (sankha), naém baùnh xe (cakra), côõi Chim Kim-sí. Nhö trôøi Cöu-ma-la (kumara), Taàn dòch laø Ñoàng töû, tay ñöa cao con gaø, caàm linh, naém phan ñoû, côõi chim Khoång töôùc, ñeàu laø ñaïi töôùng cuûa chö Thieân. Caùc vò trôøi nhö vaäy ñeàu goïi laø “Ñaïi”, ñeàu xöng laø Nhaát thieát trí. Coù ngöôøi theo laøm ñeä töû, hoïc kinh saùch vaø laõnh thoï giaùo phaùp cuûa hoï, noùi ñoù laø Nhaát thieát trí?

Ñaùp: Ñoù khoâng ñaùng goïi laø Nhaát thieát trí. Vì sao? Vì taâm coøn dính vaøo saân nhueá, kieâu maïn, nhö keä: Hoaëc thaáy hình veõ, hoaëc töôïng ñaát, Nghe trong kinh hoaëc nghe khen. Boán loaïi chö Thieân nhö theá aáy, Moãi moãi tay caàm caùc binh khí, Ai söùc khoâng baèng phaûi sôï haõi, Ai taâm baát thieän phaûi sôï haõi, Trôøi aáy chaéc chaén laøm ngöôøi sôï, Neáu ngöôøi söùc keùm thì cuõng sôï, Ñoái trôøi aáy,

heát thaûy thöôøng sôï, Khoâng theå tröø khöû caùc khoå naïn. Ngöôøi naøo phuïng söï hoaëc cung kính, Ñôøi nay khoâng khoûi chìm bieån khoå. Hoaëc ngöôøi khoâng cung kính cuùng döôøng, Ñôøi nay chaúng ngaïi höôûng giaøu vui. Neân bieát ñoù laø giaû doái, khoâng thaät, Theá neân keû trí khoâng theo Trôøi. Bôûi caùc chuùng sanh trong theá gian, Theo nghieäp nhaân duyeân maø luaân hoài, Nhôø duyeân phöôùc ñöùc sanh thieân thöôïng, Taïo nghieäp nhaân duyeân sanh loaøi ngöôøi, Theá gian haønh nghieäp thuoäc nhaân duyeân, Theá neân keû trí khoâng theo Trôøi. Laïi nöõa, ba vò trôøi aáy, thöông ai thì muoán cho ngöôøi ñoù maõn nguyeän taát caû, gheùt ai thôøi muoán cho hoï baûy ñôøi tieâu dieät. Phaät khoâng nhö vaäy. Luùc laøm Boà-taùt, neáu gaëp oan gia, giaëc ñeán muoán gieát, coøn töï ñem thaân, thòt, ñaàu, maét, tuûy naõo maø cho, haø huoáng laø khi ñaõ thaønh Phaät. Neân chæ coù Phaät môùi coù danh hieäu Phaät-ñaø, vaäy phaûi neân quy y Phaät, laáy Phaät laøm Thaày, khoâng neân thôø Trôøi. Laïi nöõa, Phaät coù hai söï: Moät laø söùc ñaïi coâng ñöùc thaàn thoâng, hai laø taâm thanh tònh baäc nhaát, caùc kieát söû döùt baët. Chö Thieân tuy coù thaàn löïc phöôùc ñöùc, maø vì kieát söû chaúng döùt, neân taâm khoâng thanh tònh, taâm khoâng thanh tònh, neân thaàn löïc cuõng ít, Thanh vaên, Bích Chi Phaät, tuy kieát söû ñaõ döùt, taâm kheùo thanh tònh, nhöng vì phöôùc ñöùc moûng, neân löïc theå ít. Phaät ñaày ñuû caû hai thöù neân hôn heát moïi ngöôøi, caùc ngöôøi khaùc khoâng ñöôïc nhö vaäy neân goïi laø Voâ thöôïng só (Sarvanaøtamaø). Baø-giaø-baø (Bhagavat) laø coù ñöùc (Höõu ñöùc) nhö tröôùc ñaõ noùi.

Laïi coù danh hieäu laø A-ta-ma (Atamaø - Taàn dòch laø Voâ ñaúng). Laïi coù danh hieäu laø Abaøma bamaø (Taàn dòch laø Voâ ñaúng ñaúng). Laïi coù danh hieäu Loä-ca-na-tha (Lokanaøtha - Taàn dòch laø Theá Toân). Laïi coù danh hieäu Baø-la-giaø (Panaga - Taàn dòch laø Ñoä bæ ngaïn). Laïi coù danh hieäu Baø-ñaøn-ñaø (Bhadamta - Taàn dòch laø Ñaïi ñöùc). Laïi coù danh hieäu Thi-leâ-giaø-na (Sriguna - Taàn dòch laø Haäu ñöùc). Nhö vaäy ... coù voâ löôïng danh hieäu. Teân cha meï ñaët laø Taát-ñaït-ña (Siddhata - Taàn dòch laø Thaønh lôïi). Khi ñaéc ñaïo, bieát heát thaûy caùc Phaùp, neân goïi laø Phaät, baäc xöùng ñaùng laõnh thoï söï cuùng döôøng cuûa chö Thieân vaø ngöôøi ñôøi, nhö vaäy goïi laø Ñaïi ñöùc, Haäu ñöùc. Nhö vaäy, tuøy theo moãi ñöùc maø laäp danh hieäu. Hoûi: Vì oâng öa thích Taát-ñaït-ña con vua Tònh-phaïn (Suddhodana) doøng Saùt-ñeá-lôïi (Ksatriya) neân duøng lôøi xöng taùn laø Nhaát thieát trí, chöù thaät khoâng coù ai laø ñaáng Nhaát thieát trí, ñuùng khoâng? Ñaùp: Khoâng phaûi vaäy, ngöôøi noùi lôøi aáy laø taø taâm, ghanh gheùt Phaät neân voïng ngöõ nhö vaäy. Thaät söï coù ñaáng Nhaát thieát trí. Vì sao? Ñoái vôùi heát thaûy chuùng sanh, Phaät coù thaân saéc, nhan maïo ñoan chaùnh, khoâng theå bì ñöôïc: Töôùng (Laksana), Ñöùc (Guna) vaø Minh (Alaka) ñaày ñuû hôn heát thaûy moïi ngöôøi. Tieåu nhaân thaáy thaân töôùng Phaät cuõng bieát ñoù laø ñaáng Nhaát thieát trí, huoáng gì ñaïi nhaân? Nhö trong Kinh Phoùng Ngöu Thí duï noùi: “Quoác vöông xöù Ma-giaø-ñaø (Magadha) laø Taàn-baø-ta-la (Bimbisaøra) thænh Phaät vaø naêm traêm ñeä töû trong ba thaùng. Vua caàn söõa töôi ñeå cuùng döôøng Phaät vaø Tyø-kheo Taêng neân môùi goïi nhöõnng ngöôøi chaên traâu ñeán ôû nôi ñoù, ngaøy ngaøy mang söõa töôi ñeán. Sau ba thaùng, Vua caûm thöông nhöõng ngöôøi chaên

traâu aáy neân baûo: “Caùc ngöôi ñeán haàu Phaät roài trôû veà chaên traâu laïi”. Caùc ngöôøi chaên traâu ñi ñeán choã Phaät, ôû giöõa ñöôøng cuøng nhau baøn: “Chuùng ta nghe noùi Phaät laø Ñaáng Nhaát thieát trí, boïn ta laø haøng tieåu nhaân haï lieät, laøm sao bieát ñöôïc Ngaøi laø Nhaát thieát trí hay khoâng?”. Caùc Baø-la-moân öa uoáng söõa thöôøng qua laïi choã caùc ngöôøi chaên traâu neân hoï thaân thieän nhau. Nhöõng ngöôøi chaên traâu do ñoù ñöôïc nghe danh hieäu veà caùc kinh saùch cuûa Baø-la-moân, neân noùi vôùi nhau: “Phöông phaùp trò beänh, phöông phaùp chieán ñaáu, phöông phaùp xem tinh tuù, phöông phaùp teá trôøi, ca muùa, phöông phaùp luaän nghò, naïn vaán v.v...saùu möôi boán thöù kyû ngheä theá gian aáy, con vua Tònh-phaïn hoïc roäng nghe nhieàu, thì bieát nhöõng vieäc aáy khoâng khoù, nhöng maø töø khi sanh ñeán nay, khoâng heà chaên

traâu, vaäy chuùng ta haõy laáy bí phaùp chaên traâu ñeå hoûi, neáu giaûi ñaùp ñöôïc thì môùi thaät laø baäc Nhaát thieát trí”. Baøn nhö vaäy xong, hoï cuøng nhau vaøo vöôøn Truùc (Venuvana), thaáy aùnh saùng cuûa Phaät chieáu khaép röøng, tieán tôùi tröôùc tìm Phaät; thaáy Phaät ngoài döôùi caây, traïng tôï nuùi vaøng, nhö söõa töôi roùt vaøo löûa, chaùy röïc saùng ngôøi, hoaëc tôï nhö vaøng roøng raûi khaép trong vöôøn Truùc, maøu vaøng röïc rôõ troâng khoâng bieát chaùn, taâm raát hoan hyû, cuøng nhau noùi: Nay, Thích Sö töû naøy Coù Nhaát thieát trí khoâng? Troâng thaáy ñeàu vui möøng, Vieäc aáy cuõng ñuû roài, Quang minh saùng baäc nhaát, Nhan maïo raát quyù troïng. Thaân töôùng uy ñöùc ñuû, Töông xöùng danh hieäu Phaät. Töôùng, töôùng ñeàu phaân minh, Uy thaàn cuõng ñaày ñuû, Phuùc ñöùc töï raïng rôõ, Ai thaáy cuõng aùi kính. Thaân ôû trong voøng saùng, Ngöôøi xem khoâng heà chaùn. Neáu coù Nhaát thieát trí, Taát coù coâng ñöùc aáy. Heát thaûy caùc maøu veõ, Töôïng chaâu baùu trang nghieâm, Muoán saùnh dieäu thaân naøy, Khoâng theå naøo saùnh ñöôïc. Laøm thoûa maõn ngöôøi xem, Khieán ñöôïc vui baäc nhaát, Thaáy roài sanh tònh tín, Töùc laø Nhaát thieát trí. Suy nghó nhö vaäy xong, hoï leã Phaät roài ngoài xuoáng, hoûi Phaät: “Ngöôøi chaên traâu coù maáy ñieàu thaønh töïu ñeå cho cho baày traâu nhieàu theâm vaø an oån? Coù maáy ñieàu khoâng thaønh töïu, khieán baày traâu khoâng theâm, khoâng an oån?” Phaät ñaùp: “Coù möôøi moät ñieàu ñeå ngöôøi chaên traâu laøm cho baày traâu nhieàu theâm vaø an oån. Nhöõng gì laø möôøi moät? Ñoù laø bieát saéc, bieát töôùng, bieát moå xeû, bieát che veát thöông, bieát hun khoùi, bieát ñöôøng ñi toát, bieát choã traâu thích hôïp, bieát kheùo ñöa qua soâng, bieát choã an oån, bieát giöõ söõa, bieát

nuoâi traâu chuùa. Neáu ngöôøi chaên traâu bieát möôøi moät ñieàu naøy thì coù theå laøm cho baày traâu theâm nhieàu vaø an oån. Tyø-kheo cuõng nhö theá, bieát möôøi moät phaùp thì coù theå laøm cho thieän phaùp taêng tröôûng. Sao goïi laø bieát saéc? Laø bieát saéc ñen, saéc traéng, taïp saéc. Tyø-kheo cuõng nhö theá, bieát taát caû saéc ñeàu laø töù ñaïi vaø töù ñaïi sôû taïo. Sao goïi laø bieát töôùng? Laø bieát traâu coù töôùng toát hay khoâng coù töôùng toát, khi hôïp vôùi baày traâu khaùc nhaân vaøo töôùng maø bieát. Tyø-kheo cuõng vaäy, thaáy töôùng thieän nghieäp bieát laø ngöôøi trí, thaáy töôùng aùc nghieäp bieát laø ngöôøi ngu. Sao goïi laø bieát moå xeû? Traâu bò caùc loaïi truøng huùt maùu thì veát thöông lôû ra, moå xeû thì tröø haïi, thì vui

töôi. Tyø-kheo cuõng nhö vaäy, bò truøng giaùc quaùn aùc taø huùt maùu thieän caên, taêng tröôûng veát thöông loøng, tröø boû thì ñöôïc an oån. Sao goïi laø bieát che veát thöông? Laø bieát laáy vaûi, coû, laù ñeå ngaên ngöøa muoãi moøng chích ñoát. Tyø-kheo cuõng nhö vaäy, laáy phaùp chaùnh quaùn ñeå che veát thöông saùu caên khoâng ñeå bò caùc aùc truøng phieàn naõo tham duïc, saân nhueá chaâm chích, laøm toån thöông. Sao goïi laø bieát hun khoùi? Hun khoùi laø ñeå tröø muoãi moøng, traâu ôû xa nhìn thaáy khoùi thì nhaém theo maø veà nhaø. Tyø-kheo cuõng nhö vaäy, ñuùng nhö ñieàu ñöôïc nghe maø thuyeát ñeå tröø caùc muoãi moøng kieát söû. Duøng khoùi thuyeát phaùp ñeå daét daãn chuùng sanh ñi vaøo nhaø thaät töôùng khoâng, voâ ngaõ. Sao goïi laø bieát ñöôøng ñi? Bieát con ñöôøng traâu ñi veà toát hay xaáu. Tyø- kheo cuõng nhö vaäy, bieát taùm Thaùnh ñaïo coù theå ñöa ñeán Nieát-baøn, lìa con ñöôøng aùc ñoaïn vaø thöôøng. Sao goïi laø bieát choã traâu thích hôïp? Laø bieát laøm cho traâu sinh soâi, an oån, ít beänh. Tyø-kheo cuõng nhö vaäy, luùc thuyeát Phaät phaùp, ñöôïc phaùp hyû thanh tònh, caùc thieän caên taêng thònh. Sao goïi laø bieát ñöa qua soâng? Bieát choã deã vaøo deã qua khoâng soùng döõ, truøng ñoäc. Tyø-kheo cuõng nhö vaäy, hay ñeán choã Tyø-kheo ña vaên hoûi phaùp, bieát thuyeát phaùp bieát roõ ngöôøi nghe lôïi caên hay ñoän caên, phieàn naõo nheï hay naëng, khieán hoï kheùo leùo sang bôø, qua ñöôïc an oån. Sao goïi laø bieát choã an oån? Bieát choã ôû khoâng coù coïp, beo, sö töû, aùc truøng, ñoäc thuù. Tyø-kheo cuõng nhö vaäy, bieát Boán Nieäm xöù laø an oån khoâng coù aùc ma, ñoäc thuù, phieàn naõo, Tyø-kheo vaøo ñoù thôøi khoâng hoaïn naïn. Sao goïi laø bieát giöõ söõa? Traâu meï yeâu meán traâu con neân cho söõa. Vì söõa löu laïi moät phaàn neân traâu meï vui möøng, vì söõa tieáp noái khoâng khoâ kieät, chuû traâu vaø ngöôøi chaên traâu haèng ngaøy coù ích. Tyø-kheo cuõng nhö

vaäy, haøng cö só aùo traéng caáp thí aùo maëc, thöùc aên, neân bieát löôïng, khoâng khieán khaùnh kieät, thôøi Ñaøn vieät hoan hyû, tín taâm khoâng döùt, ngöôøi thoï nhaän ñöôïc ñaày ñuû khoâng thieáu. Sao goïi laø bieát nuoâi traâu chuùa? Baûo hoä traâu ñöïc lôùn, vì noù giöõ gìn ñaøn traâu, neân phaûi nuoâi naáng khoâng ñeå oám gaày, cho uoáng daàu meø, trang söùc baèng anh laïc, ra daáu hieäu vôùi caùi tuø-vaø saét, bieát kyø coï, khen ngôïi v.v... Tyø-kheo cuõng nhö vaäy. Trong chuùng Taêng coù baäc ñaïi nhaân uy ñöùc, hoä trì lôïi ích Phaät phaùp, haøng phuïc ngoaïi ñaïo, hay khieán taùm chuùng gieo troàng caùc thieän caên, thì neân tuøy choã caàn duøng cuûa baäc aáy maø cung kính cuùng döôøng." Caùc ngöôøi chaên traâu nghe noùi nhö theá roài, suy nghó: "Boïn ngöôøi chaên traâu chuùng ta bieát ñöôïc khoâng quaù ba, boán vieäc, caùc oâng thaày cuûa chaên traâu bieát nhieàu hôn nöõa cuõng khoâng quaù naêm, saùu vieäc". Nay nghe nhö vaäy taùn thaùn laø chöa töøng coù: "Neáu bieát ñöôïc vieäc naøy, thì caùc vieäc khaùc cuõng theá. Thaät laø baäc Nhaát thieát trí, khoâng coøn nghi ngôø gì nöõa!" Nhö trong kinh aáy noùi roäng, vì theá neân bieát coù baäc Nhaát thieát trí. Hoûi: Theá gian ñuùng ra khoâng coù baäc Nhaát thieát trí. Vì sao? Vì khoâng ai thaáy baäc Nhaát thieát trí? Ñaùp: Khoâng phaûi nhö vaäy. Khoâng thaáy coù hai caùch, khoâng theå vì khoâng thaáy maø noùi khoâng coù: Moät laø, vieäc thaät coù, vì nhaân duyeân che laáp maø khoâng thaáy. Cuõng nhö doøng

hoï ban sô cuûa ngöôøi, caân naëng cuûa nuùi tuyeát, hay soá caùt beân bôø soâng Haèng, thaät coù maø khoâng theå bieát. Hai laø thaät khoâng coù neân khoâng thaáy; nhö caùi ñaàu thöù hai, caùnh tay thöù ba cuûa moät ngöôøi, khoâng coù nhaân duyeân che laáp maø vaãn khoâng theå thaáy. Cuõng theá, baäc Nhaát thieát trí aáy vì nhaân duyeân che laáp maø ngöôøi khoâng thaáy, chöù khoâng phaûi khoâng coù baäc Nhaát thieát trí. Nhaân duyeân che laáp aáy laø nhöõng gì? Laø chöa coù ñöôïc boán tín taâm, ñaém tröôùc taø kieán. Ngöôi vì nhaân duyeân aáy che laáp neân khoâng thaáy baäc Nhaát thieát trí. Hoûi: Vì nhöõng ñieàu ñeå bieát thì voâ löôïng, neân khoâng coù baäc Nhaát thieát trí. Caùc phaùp voâ löôïng voâ bieân, nhieàu ngöôøi hôïp laïi coøn khoâng bieát noåi, huoáng chi moät ngöôøi; vì vaäy khoâng coù baäc Nhaát thieát trí?. Ñaùp: Nhö caùc phaùp voâ löôïng, trí tueä cuõng voâ löôïng voâ soá voâ bieân. Nhö caùi hoäp to thì caùi naép cuõng to, hoäp nhoû thì naép cuõng nhoû. Hoûi: Phaät chæ töï thuyeát Phaät phaùp, khoâng thuyeát caùc kinh khaùc nhö phöông thuoác, tinh tuù, toaùn soá, saùch vôõ theá gian, nhöõng phaùp nhö theá, neáu laø baäc Nhaát thieát trí, taïi sao khoâng thuyeát? Vì theá neân bieát laø chaúng phaûi baäc Nhaát thieát trí? Ñaùp: Tuy Phaät bieát heát thaûy phaùp, nhöng coù caàn duøng môùi noùi,

khoâng caàn duøng khoâng noùi. Coù ngöôøi hoûi môùi noùi, khoâng hoûi khoâng noùi. Laïi nöõa, heát thaûy phaùp löôïc coù ba thöù: Moät laø phaùp höõu vi, hai laø phaùp voâ vi, ba laø phaùp khoâng theå noùi. Ba thöù ñoù goàm heát thaûy phaùp. Hoûi: Coù möôøi boán naïn vaán maø Phaät khoâng ñaùp, neân bieát khoâng phaûi laø baäc Nhaát thieát trí. Möôøi boán naïn vaán laø nhöõng gì? Laø: (1- 4) Theá giôùi vaø ngaõ laø thöôøng, hay voâ thöôøng? Hay cuõng thöôøng cuõng voâ thöôøng? Hay chaúng phaûi thöôøng chaúng phaûi voâ thöôøng? (5-8) Theá giôùi vaø ngaõ coù bieân giôùi hay khoâng coù bieân giôùi? Vöøa cuõng coù bieân giôùi cuõng khoâng bieân giôùi? Vöøa chaúng phaûi coù bieân giôùi chaúng phaûi khoâng bieân giôùi? (9-12) Sau khi cheát coù linh hoàn ñi ñeán ñôøi sau hay khoâng coù linh hoàn ñi ñeán ñôøi sau? Hay cuõng coù linh hoàn cuõng khoâng linh hoàn ñi ñeán ñôøi sau? Hay cuõng chaúng phaûi coù linh hoàn chaúng phaûi khoâng linh hoàn ñi ñeán ñôøi sau? (13-14) Thaân laø linh hoàn? Hay thaân khaùc linh hoàn? Neáu Phaät laø baäc Nhaát thieát trí, thì vì sao khoâng ñaùp möôøi boán naïn vaán naøy? Ñaùp: Vieäc aáy khoâng thaät neân khoâng ñaùp. Caùc phaùp laø thöôøng, khoâng coù leõ ñoù. Caùc phaùp laø ñoaïn dieät, cuõng khoâng coù leõ ñoù; vì vaäy neân Phaät khoâng ñaùp. Ví nhö coù ngöôøi hoûi vaét söøng traâu thì ñöôïc maáy ñaáu söõa. Ñoù khoâng phaûi laø caâu hoûi neân khoâng caàn ñaùp. Laïi nöõa, theá giôùi voâ cuøng nhö baùnh xe, khoâng ñaàu khoâng cuoái. Laïi nöõa, ñaùp vaán naïn aáy, khoâng coù lôïi maø coù haïi, laø rôi vaøo taø aùc. Phaät bieát möôøi boán naïn vaán aáy che laáp Töù ñeá, che laáp Thaät töôùng caùc phaùp. Nhö choã ñi qua coù aùc thuù, khoâng neân daãn ngöôøi ñi qua; choã an oån khoâng hoaïn naïn, coù theå chæ cho ngöôøi qua. Laïi nöõa, coù ngöôøi noùi vieäc aáy khoâng phaûi laø baäc Nhaát thieát trí thì khoâng theå hieåu. Vì ngöôøi khoâng theå hieåu neân Phaät khoâng ñaùp. Laïi nöõa, neáu ngöôøi, vieäc khoâng noùi coù, vieäc coù noùi khoâng, aáy goïi laø khoâng phaûi baäc Nhaát thieát trí, baäc Nhaát

thieát trí thì vieäc coù noùi coù, vieäc khoâng noùi khoâng. Ñöùc Phaät, vieäc coù chaúng noùi khoâng, vieäc khoâng chaúng noùi coù, chæ noùi thaät töôùng caùc phaùp, sao laïi khoâng goïi baäc Nhaát thieát trí? Ví nhö maët trôøi, bình ñaúng chieáu khaép, khoâng taïo neân choã cao thaáp, cuõng khoâng taïo neân bình ñòa. Phaät cuõng nhö theá, khoâng khieán cho coù laøm thaønh khoâng, khoâng laøm thaønh coù, maø thöôøng noùi veà trí tueä chôn thaät chieáu soi caùc phaùp. Nhö coù moät ñaïo nhaân hoûi Phaät: "Möôøi hai Nhaân duyeân do Phaät laøm hay do ngöôøi khaùc laøm?" Phaät noùi: "Ta khoâng laøm Möôøi hai Nhaân duyeân, ngöôøi khaùc cuõng khoâng laøm". Duø coù Phaät hay khoâng coù Phaät, thì sanh vaãn laøm Nhaân duyeân cho giaø cheát, phaùp aáy quyeát ñònh thöôøng truù. Phaät thöôøng noùi sanh laøm Nhaân duyeân cho giaø cheát, cho ñeán Voâ minh laøm nhaân duyeân cho caùc Haønh.

Laïi nöõa, trong möôøi boán naïn vaán, neáu traû lôøi thì sai laàm. Nhö coù ngöôøi hoûi ñöùa con cuûa ngöôøi laïi caùi, cuûa coâ gaùi ñaù laø cao hay thaáp, ñeïp hay xaáu? Ñieàu ñoù khoâng neân traû lôøi, vì khoâng coù ñöùa con aáy. Laïi nöõa, möôøi boán naïn vaán aáy laø taø kieán khoâng chaân thaät. Phaät chæ noùi nhöõng gì chaân thaät, neân boû qua khoâng ñaùp. Laïi nöõa, boû qua khoâng ñaùp töùc laø ñaùp. Coù boán caùch ñaùp: Moät laø quyeát ñònh ñaùp, nhö noùi Phaät laø an oån baäc nhaát trong Nieát-baøn. Hai laø giaûi nghóa ñaùp. Ba laø ñaùp baèng caùch hoûi trôû laïi. Boán laø boû qua khoâng ñaùp. OÂng noùi "Khoâng coù baäc Nhaát thieát trí" coù lôøi aáy nhöng voâ nghóa, aáy laø ñaïi voïng ngöõ. Thaät coù baäc Nhaát thieát trí. Vì sao? Vì ñaõ ñöôïc chöùng möôøi löïc nhö: Vì bieát ñaáy laø xöù hay phi xöù, vì bieát nhaân duyeân quaû baùo, vì bieát caùc thieàn ñònh giaûi thoaùt, vì bieát caên thieän aùc cuûa chuùng sanh, vì bieát caùc thöù laïc duïc, trí giaûi, vì bieát ñuû thöù voâ löôïng taùnh cuûa theá gian, vì bieát heát thaûy truù xöù cuûa ñaïo, vì bieát nhôù roõ haønh xöù cuûa ñôøi tröôùc, vì ñöôïc thieân nhaõn phaân minh, vì bieát heát thaûy laäu taän, vì bieát phaân bieät tònh vaø baát tònh, vì thuyeát thöôïng phaùp trong heát thaûy theá giôùi, vì ñöôïc vò cam loà, vì ñöôïc trung ñaïo, vì bieát thaät töôùng cuûa heát thaûy phaùp höõu vi, voâ vi, vì vónh vieãn xa lìa tham duïc cuûa ba coõi. Do caùc nhaân duyeân nhö theá neân Phaät laø baäc Nhaát thieát trí. Hoûi: Coù baäc Nhaát thieát trí, ai laø ngöôøi aáy? Ñaùp: Ñoù laø baäc Ñeä nhaát ñaïi nhaân (Mahapurusa), laø ñaáng Tam giôùi toân (Trailoky-yajyestha) hieäu laø Phaät, nhö keä taùn Phaät: Chuyeån luaân vöông ñaûnh sanh, Nhö maët trôøi, traêng, ñeøn. Doøng quyù toäc Thích ca, Thaùi töû vua Tònh-phaïn. Khi sanh ñoäng ba ngaøn, Tu-di vaø nöôùc bieån, Vì phaù giaø, beänh, cheát, Thöông xoùt neân ra ñôøi. Sanh ra ñi baûy böôùc, AÙnh saùng khaép möôøi phöông, Nhìn boán phöông, noùi lôùn: Ta sanh, thai phaàn heát, Thaønh Phaät thuyeát dieäu phaùp, Tieáng lôùn gioùng troáng phaùp, Ñeå giaùc tænh chuùng sanh, Ñôøi nguû say voâ minh.

Vieäc hy höõu xuaát hieän,
Ñuû caùc thöù nhö vaäy,
Chö Thieân vaø ngöôøi ñôøi,

Thaáy roài ñeàu hoan hyû.
Töôùng thaân Phaät trang nghieâm,
Maët nhö traêng raèm saùng,
Heát thaûy nam hoaëc nöõ,
Nhìn thaáy khoâng bieát chaùn.
Sanh thaân nhôø buù môùm,
Maïnh hôn vaïn voi chuùa,
Söùc thaàn tuùc voâ thöôïng,
Söùc trí tueä voâ löôïng.
Thaân Phaät toûa saùng lôùn,
Soi saùng quanh thaân Phaät,
Phaät ôû giöõa aùnh saùng,
Nhö traêng giöõa aùnh saùng.
Bò caùc thöù aùc cheâ,
Phaät cuõng khoâng töôûng aùc,
Ñöôïc caùc thöù xöng taùn,
Phaät cuõng khoâng töôûng vui.
Ñaïi Töø xem chuùng sanh,
Oaùn thaân ñeàu nhö nhau,
Heát thaûy loaøi höõu thöùc,
Ñeàu bieát roõ vieäc naøy.
Söùc nhaãn nhuïc töø bi,
Neân thaéng heát taát caû,
Vì ñoä thoaùt chuùng sanh,
Ñôøi ñôøi chòu caàn khoå.
Maø taâm thöôøng nhaáât ñònh,
Vì chuùng laøm lôïi ích,
Trí tueä löïc coù möôøi,
Voâ uùy löïc coù boán.
Baát coïng coù möôøi taùm,
Kho coâng ñöùc voâ löôïng,
Coù voâ soá nhö vaäy,
Coâng ñöùc löïc hy höõu.
Nhö Sö töû voâ uùy,
Phaù phaùp cuûa ngoaïi ñaïo,
Chuyeån phaùp luaân voâ thöôïng, Ñoä thoaùt heát ba coõi. AÁy goïi laø Baø-giaø-baø. Nghóa cuûa Baø-giaø-baø voâ löôïng, neáu noùi roäng nöõa thì seõ boû vieäc khaùc, cho neân noùi löôïc.

Nguồn: Giảng Sư (giangsu.io.vn) — văn bản trích từ kho sách cổ và kinh điển.